

Sygn. akt III AUa 17/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.)
Sędziowie:	SA Elżbieta Gawda SO del. do SA Jacek Chaciński
Protokolant: p.o. protokolanta sądowego Sylwia Zawadzka	

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2018 r. w Lublinie

sprawy M. B.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o należności z tytułu składek

na skutek apelacji M. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 26 października 2017 r. sygn. akt IV U 195/17

oddala apelację.

Jacek Chaciński Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Elżbieta Gawda

Sygn. akt III AUa 17/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 stycznia 2017r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego nie stwierdził na koncie zmarłego męża M. B. - W. B. nadpłaty z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła M. B. wnosząc o jej zmianę poprzez stwierdzenie, że na koncie płatnika składek W. B. widnieje nadpłata z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w wysokości 502 zł. Zaskarżonej decyzji zarzuciła naruszenie przepisów art. 41b ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz art. 77 § 1 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa w zw. z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 26 października 2017 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach oddalił odwołanie wnioskodawczyni od zaskarżonej decyzji organu rentowego.

Podstawą wyroku były następujące ustalenia.

W. B. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 1 lipca 1977 r. do 31 grudnia 1988 r. i od 1 lipca 1992 r. do 31 maja 1994 r. Ubezpieczony wniósł o ponowne objęcie go ubezpieczeniem emerytalno-rentowym rolników od 23 listopada 2005 r. Decyzją z dnia 13 grudnia 2005 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składek przez W. B. od dnia 23 listopada 2005 r. (wniosek k. 11 a.u., decyzja k. 30 a.u.). Dnia 22 sierpnia 2006 r. W. B. wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o wyłączenie z ubezpieczenia społecznego rolników z dniem 1 października 2006 r. w związku z nabyciem prawa do emerytury od dnia (...)2006 r. na mocy decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 lipca 2006r. (wniosek i kopia decyzji przyznającej emeryturę k. 37-38 a.u.). Decyzją z dnia 12 września 2006 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników dla W. B. od 1 października 2006 r. Od decyzji tej nie złożono odwołania, wobec czego stała się prawomocna (decyzja k. 39 a.u.).

Sąd Okręgowy wskazał, że w dniu 13 kwietnia 2016 r. żona ubezpieczonego M. B. zwróciła się do organu rentowego o wydanie zaświadczenia stwierdzającego opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne rolników przez W. B.. Do podania dołączono kopię odpisu skróconego aktu zgonu, z którego wynika, że W. B. zmarł w dniu (...). (k. 58-59 a.u.). KRUS wystawił zaświadczenie o podleganiu przez W. B. ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 1 lipca 1977 r. do 31 grudnia 1982 r., od 1 stycznia 1983 r. do 31 grudnia 1988 r., od 1 lipca 1992 r. do 31 maja 1994 r. oraz od 23 listopada 2005 r. do 30 września 2006 r. (zaświadczenie k. 60-61 a.u.). W dniu 28 października 2016 r. M. B. wystąpiła do organu rentowego o zwrot nadpłaconych składek na ubezpieczenie społeczne rolników za II i III kwartał 2006 r. uzasadniając to okolicznością, że W. B. zmarł w dniu (...) r., przy czym emeryturę pracowniczą zaczął pobierać od ukończenia 60-tego roku życia, tj. od dnia (...) Nieprawidłowo opłacał zatem składki za II i III kwartał 2006r., który to okres nie został uwzględniony przez ZUS przy wyliczaniu emerytury (k. 62 a.u.). Organ rentowy poinformował M. B., że nie ma podstaw prawnych do zwrotu składek opłaconych w okresie od 1 kwietnia 2006r. do 30 września 2016 r. (k. 64 a.u.). M. B. wystąpiła o wydanie przez Prezesa KRUS decyzji w przedmiocie zwrotu wraz z odsetkami składek na ubezpieczenie społeczne rolników opłaconych nienależnie przez W. B. w wysokości 502 zł. Przedłożono informację ZUS Oddział w S., że do wysokości renty rodzinnej ustalonej wnioskodawczyni od dnia (...) r. uwzględniono okres opłacania składek rolnych przez zmarłego W. B. od 1 lipca 1977r. do 31 grudnia 1988 r. oraz od 1 lipca 1992 r. do 31 maja 1994 r. w kwocie 59,11 zł (k. 65-68 a.u.).

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że 22 września 2015 r. przed notariuszem sporządzono akt poświadczenia dziedziczenia spadku po W. B. na podstawie ustawy przez żonę M. B. oraz czwórkę dzieci R. W., B. K., E. B. i S. B. (k. 70 a.u.).

Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie M. B. nie zasługuje na uwzględnienie. Powołując się na treść art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016 r., poz. 277) zaznaczył, że ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny. Przepisów ust. 1 nie stosuje się do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Stosownie do treści art. 3a w/w ustawy w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2009 r. ubezpieczenie ustaje z końcem kwartału, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu.

Sąd pierwszej instancji podnosił, że w niniejszej sprawie decyzją z dnia 13 grudnia 2005r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził, że W. B. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy od dnia 23 listopada 2005r. jako rolnik gospodarujący na obszarze użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego.

Decyzją ZUS z dnia 25 lipca 2006r. ubezpieczony uzyskał prawo do emerytury od dnia (...)tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Wobec tego decyzją z dnia 12 września 2006r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników dla W. B. od 1 października 2006r. Ubezpieczony nie wniósł odwołania od tej decyzji, która stała się prawomocna. W. B. uiścił składki na ubezpieczenie społeczne rolników za II i III kwartał 2006r., ponieważ podlegał wówczas ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Sąd Okręgowy wskazał, że stosownie do treści art. 41b ust. 10 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników nadpłacone lub nienależnie opłacone składki podlegają z urzędu zaliczeniu na poczet zaległych lub bieżących składek, a w razie ich braku – na poczet przyszłych składek, chyba że płatnik złoży wniosek o zwrot składek. Zgodnie z treścią ust. 11 w/w przepisu nadpłacone lub nienależnie opłacone składki nie podlegają zwrotowi, jeżeli od dnia ich opłacenia upłynęło 5 lat. Ustawą z dnia 28 marca 2008r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 67 poz. 411), która weszła w życie w dniu 8 maja 2008r., wydłużono termin wskazany w art. 41b ust. 11 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, który otrzymał brzmienie: nadpłacone lub nienależnie opłacone składki nie podlegają zwrotowi, jeżeli od dnia ich opłacenia upłynęło 10 lat. Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 28 marca 2008r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw przepis art. 41b ust. 11 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu nadanym ustawą, stosuje się także do składek nienależnie opłaconych w okresie przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, jeżeli dochodzenie ich zwrotu nie uległo jeszcze przedawnieniu na podstawie dotychczasowych przepisów. Ustawą z dnia 16 września 2011r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz. U. Nr 232 poz. 1378), która weszła w życie od dnia 1 stycznia 2012r., powrócono do wcześniejszego brzmienia przepisu art. 41b ust. 11 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, wobec czego nadpłacone lub nienależnie opłacone składki nie podlegają zwrotowi, jeżeli od dnia ich opłacenia upłynęło 5 lat. Zgodnie z art. 27 powołanej ustawy o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców, do przedawnienia należności z tytułu składek, o którym mowa w art. 41b ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, którego bieg rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012r., stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z tym że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012r. Jeżeli przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012r. nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu. Powyższe przepisy stosuje się odpowiednio do nadpłaconych lub nienależnie opłaconych składek, o których mowa w art. 41b ust. 11 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że w niniejszej sprawie wnioskodawczyni w dniu 28 października 2016 r. wystąpiła do organu rentowego o zwrot nienależnie opłaconych składek przez W. B. na ubezpieczenie społeczne rolników za II i III kwartał 2006r., tj. za okres od 1 kwietnia 2006r. do 30 września 2006 r. Od dnia opłacenia składek do dnia wystąpienia o ich zwrot upłynęło ponad 10 lat. Tym samym z uwagi na zaprezentowaną powyżej regulację prawną, nawet gdyby faktycznie istniała nadpłata na koncie zmarłego ubezpieczonego W. B., to nie przysługuje jej zwrot. Nie nastąpiło także zawieszenie biegu przedawnienia, gdyż przepis art. 41b ust. 9 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, regulujący kwestię zawieszenia biegu przedawnienia terminu od dnia śmierci spadkodawcy do dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku, nie dłużej jednak niż do dnia, w którym upłynęły 2 lata od śmierci spadkodawcy, wprost odnosi się do terminu, o którym mowa w ust. 1 powołanego przepisu. Brak podstaw do zastosowania go do nadpłaconych lub nienależnie opłaconych składek, o których mowa w ust. 11. Zdaniem Sądu Okręgowego nie zachodzi również konieczność posiłkowego stosowania w tym przypadku ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, gdyż przepisy art. 41b ust. 10-15 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników regulują kwestie żądania zwrotu nadpłaconych lub nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

Mając powyższe na uwadze Sąd pierwszej instancji na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w wyroku.

Apelację od przedmiotowego orzeczenia wniosła M. B. zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez poczynienie przez Sąd pierwszej instancji błędów w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, a w szczególności

poprzez przyjęcie, że ubezpieczona M. B. zaczęła ubiegać się o zwrot nienależnie opłaconych składek do KRUS po zmarłym mężu dopiero w dacie 28 października 2016 r., gdy tymczasem miało to miejsce na początku 2016 roku, a więc przed upływem terminu przedawnienia, na co wskazują pisma kierowane do KRUS;

2. obrazę przepisu prawa procesowego, tj. art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie w niniejszej sprawie na skutek ustalenia błędnego stanu faktycznego i nieprawidłowe oddalenie odwołania ubezpieczonej;

3. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 41 b ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz art. 77 § 1 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa w zw. z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców poprzez ich błędną wykładnię prowadzącą do uznania, że ubezpieczonej nie należy się zwrot nadpłaconych składek do KRUS przez jej zmarłego męża.

Wskazując na powyższe zarzuty i okoliczności M. B. domagała się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez zmianę decyzji KRUS z dnia 20 stycznia 2017 r. i stwierdzenie, że na koncie płatnika składek (...) widnieje nadpłata z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w wysokości 502 zł oraz nakazanie wypłaty tej kwoty ubezpieczonej wraz z odsetkami ustawowymi. Jako wniosek ewentualny zgłosiła żądanie uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Wnosiła również o zasądzenie od Prezesa KRUS na rzecz ubezpieczonej zwrotu kosztów postępowania za I i II instancję według norm przepisanych. Do apelacji wnioskodawczyni dołączyła kserokopie dokumentów potwierdzających zapłatę składek na ubezpieczenie społeczne rolników przez W. B. za sporny okres.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy dokonał właściwych ustaleń faktycznych w sprawie, które Sąd drugiej instancji w pełni podziela. Prawidłowo stwierdził również, iż w świetle mających zastosowanie przepisów prawa materialnego brak jest podstaw do zwrotu M. B. składek na ubezpieczenie społeczne rolników za II i III kwartał 2006 roku opłaconych przez męża wnioskodawczyni.

Wbrew twierdzeniom apelacji zasadne było przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, że o zwrot nadpłaconych (zdaniem wnioskodawczyni) składek na ubezpieczenie społeczne rolników przez jej męża W. B. odwołująca się wystąpiła dopiero w dniu 28 października 2016 r. Z dokumentacji zawartej w aktach ubezpieczeniowych wynika, że wcześniej M. B. wniosła jedynie podanie do KRUS o wydanie zaświadczenia stwierdzającego opłacanie składek na ubezpieczenie rolnicze przez jej męża za 2006 rok. Wskazała wówczas, że zaświadczenie to jest jej potrzebne celem przedłożenia w ZUS w związku z ubieganiem się o rentę rodzinną po zmarłym mężu. Nie doszło zatem do przerwania biegu przedawnienia roszczenia o zwrot składek przed dniem 28 października 2016 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego decydująca dla braku możliwości uzyskania przez wnioskodawczynię zwrotu żądanej kwoty 502 zł wraz z odsetkami są jednak inne okoliczności. W świetle art. 41 b ust. 10 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 277 ze zm.) zwrotowi bądź zaliczeniu na poczet zaległych lub bieżących składek podlegają bowiem jedynie składki nadpłacone lub nienależnie. Za takie nie mogą być natomiast uznane składki na ubezpieczenie rolnicze uiszczone przez W. B. za II i III kwartał 2006 roku. Decyzją z dnia 13 grudnia 2005 r. Prezes KRUS stwierdził podleganie przez W. B. ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie od 23 listopada 2005 r. Ustanie ubezpieczenia społecznego rolników dla W. B. w zakresie wskazanych wyżej rodzajów ubezpieczeń zostało natomiast stwierdzone dopiero decyzją Prezesa KRUS z dnia 12 września 2006 r. od dnia 1 października 2006 r. (zgodnie z wnioskiem ubezpieczonego). Decyzja ta nie została przez W. B. zaskarżona. Tym samym stała się prawomocna i wywołała skutki prawne w postaci ustania ubezpieczenia społecznego rolników od daty w niej wymienionej, czyli od dnia 1 października 2006 r. Decyzja ta nie została również uchylona przez organ rentowy lub wzruszona w innym trybie. Za okres przypadający przed dniem 1 października 2006 r. (sporny II i III kwartał 2006

roku) W. B. był więc zobowiązany do uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Opłacone z tego tytułu kwoty nie mogą być zatem uznane za nadpłacone lub nienależne.

Należy jednocześnie podkreślić, że zgodnie z treścią art. 3 a ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (w wersji obowiązującej w dacie uzyskania uprawnień do emerytury przez W. B.) ubezpieczenie ustawało z końcem kwartału, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu. W świetle art. 3 a ust. 3 cytowanej ustawy, jeżeli złożony został wniosek o rentę lub emeryturę, obowiązek ubezpieczenia ustawał zaś z końcem kwartału, w którym wydana została decyzja o przyznaniu świadczenia, jednak nie wcześniej niż z końcem kwartału, w którym ubezpieczony nabył to prawo. Skoro więc ubezpieczony nabył prawo do emerytury na podstawie decyzji ZUS wydanej w trzecim kwartale 2006 roku, obowiązek ubezpieczenia społecznego rolników w jego przypadku ustał z dniem 30 września 2006 r. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 1999 r., sygn. akt II UKN 672/98, OSNP 2000/15/598).

Wszystkie zarzuty sformułowane w apelacji okazały się zatem chybione.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł jak w wyroku.